

Μιά σημαντική Επέτειος που σιγά - σιγά ξεχνιέται

Η δεκαήμερη **Μάχη του Λασιθίου**, το σημαντικότερο πολεμικό γεγονός της Κρητικής Επανάστασης 1866-69 μετά το Ολοκαύτωμα του Αρκαδίου που έγινε στο ομώνυμο Οροπέδιο το τελευταίο δεκαήμερο του Μαΐου του 1867, ιστορικά είναι υποβαθμισμένη και η Επέτειος της περνά απαρατήρητη.

Παλαιότερα κάποιοι Οροπεδωτικοί Σύλλογοι προσπάθησαν με ομιλίες και δημοσιεύματα να προβάλλουν το γεγονός και με την οργάνωση ειδικών εκδηλώσεων να καθιερώσουν τον εορτασμό της επετείου έστω και σε τοπικό επίπεδο.

Δυστυχώς οι φιλότιμοι προσπάθειες δεν είχαν συνέχεια και έτσι γεγονός και επέτειος πάνε να ξεχαστούν. Αν όμως φθάσουμε στο σημείο να ξεχνάμε την Ιστορία μας και να αγνοούμε το παρελθόν μας τότε κινδυνεύουμε να χάσουμε την ταυτότητά μας και θέτουμε σε κίνδυνο την ύπαρξή μας σαν έθνος. Επιβάλλεται λοιπόν να αντιδράσουμε χωρίς καθυστέρηση. Χρόνος υπάρχει ακόμη. Θέληση χρειάζεται.

Προτείνω λοιπόν ο Δήμος Οροπεδίου Λασιθίου να αναλάβει την πρωτοβουλία και να ζητήσει από την Πολιτεία να αναγνωρισθεί επίσημα η σημασία της Μάχης του Οροπεδίου στην εξέλιξη του αγώνα και να καθιερωθεί η επέτειος της **(21 Μαΐου)** τουλάχιστον σαν τοπική εορτή.

Έτσι θα καλυφθεί ένα σημαντικό κενό και θα αποκατασταθεί η δικαιοσύνη σχετικά με την συμμετοχή της Ανατολικής Κρήτης στους Επαναστατικούς Αγώνες του περασμένου αιώνα, γιατί όπως είναι γνωστό, οι παλαιότεροι ιστορικοί της Κρήτης καταγόμενοι από τα δυτικά διαμερίσματα, μερολήπτησαν στα έργα τους προβάλλοντας έντονα τα πολεμικά γεγονότα της δυτικής Κρήτης, ενώ υποβάθμισαν ή ακόμη και αγνόησαν εκείνα των άλλων περιοχών.

Ας μου επιτραπεί με λίγα λόγια να υπενθυμίσω τα πολεμικά γεγονότα που συνέβησαν στο Λασιθί από 21 έως 30 Μαΐου 1867.

Το δεκαήμερο αυτό συγκρούστηκαν σε τρεις διαφορετικές μάχες τρεις χιλιάδες περίπου Χριστιανοί Επαναστάτες υπό την Αρχηγία του Καπετάν Μιχάλη Κόρακα και του Κ. Σφακιανάκη με δεκαπλάσιους, τριάντα χιλιάδες τακτικό Τουρκικό στρατό και ντόπιους ατάκτους (βασιβουζούκους) με Αρχιστράτηγο τον Ομέρ Πασά και τους Ρεσίτ Πασά, Σαρχίν Αλή Πασά και Ισμαήλ Σελίμ Πασά, Αρχηγό των Αιγυπτιακών Στρατευμάτων, εξομότη, Κρητικής καταγωγής (από το Ψυχρό Λασιθίου) αδελφό του Αντ. Φ. Παπαδάκη, μεγάλου πατριώτη και Εθνικού Ευεργέτη.

α) Μάχη της 21 Μαΐου 1867. Οι Τούρκοι ξεκίνησαν από το Καστέλλι Πεδιάδος, όπου είχαν το Στρατόπεδο τους και μέσω ενός δευτερεύοντος περάσματος που δεν φυλασσότανε καλά, της Γερακιανής Λαγκάδας, κατάφεραν ν' ανέβουν στο Λασιθί και να βρεθούν ξαφνικά στα μετόπισθεν των Επαναστατών. Τότε εκείνοι αντέδρασαν έντονα και ύστερα από μία πολύ σκληρή μάχη που κράτησε 17 ολόκλη-

ρες ώρες κατάφεραν να νικήσουν τους Τούρκους και να τους απώθησαν στο ύψωμα Αφέντης, πάνω από την Πλάτη. Εκεί σταμάτησαν την καταδίωξη γιατί είχε εν τω μεταξύ νυκτώσει και είχαν εξαντληθεί τα πυρομαχικά τους. Οι απώλειες της πρώτης αυτής σύγκρουσης ήταν: Τούρκοι 700 νεκροί και τραυματίες και 30 αιχμάλωτοι. Επαναστάτες: 40 νεκροί και τραυματίες.

Η Μάχη της 21 Μαΐου χαρακτηρίστηκε από τον Κόρακα και τους άλλους Καπεταναίους λόγω του όγκου των δυνάμεων που ενεπλάκησαν σ' αυτή και του γεγονότος ότι οι Επαναστάτες για πρώτη φορά αντιμετώπισαν τακτικά στρατεύματα, σε κανονική Μάχη σε ανοικτό χώρο, σαν ένα ιδιαίτερα σημαντικό πολεμικό γεγονός.

β) Μάχη της 23 Μαΐου 1867. Ο Τουρκικός Στρατός από το ύψωμα «Αφέντης» όπου είχε απωθηθεί κατηφόρισε στον κάμπο του Οροπεδίου και χωρίστηκε σε τρία τμήματα. Το ένα στράφηκε ανατολικά προς το Καμινάκι, το άλλο δυτικά προς Τσούλη Μνήμα και το τρίτο μπροστά προς Κρουσταλέντα. Και τα τρία βέβαια συνάντησαν σκληρή αντίδραση από τους Επαναστάτες. Όμως παρά τον ηρωισμό και την αυτοθυσία των Χριστιανών ο απολογισμός της Μάχης υπήρξε αρνητικός γι' αυτούς. Το βράδυ της 23 Μαΐου οι Τούρκοι κατείχαν ήδη το μισό σχεδόν Οροπέδιο, δηλαδή το τμήμα που βρίσκεται νοτιοδυτικά της γραμμής που ενώνει το Ψυχρό με το Πινακιανό και οι Επανασ-

τάτες το υπόλοιπο.

γ) Η Μάχη της 30 Μαΐου 1867.

Το διάστημα μεταξύ 23 και 30 Μαΐου οι Τούρκοι κατόρθωσαν να μεταφέρουν σημαντικές ενισχύσεις μέσω Λιμνακαρού και το πρωί της 29 Μαΐου καλυπτόμενοι από την πυκνή ομίχλη που είχε παρουσιαστεί, προώθησαν τις θέσεις των και παρ' ολίγον να κυκλώσουν τους Επαναστάτες, οι οποίοι αντιληφθέντες τον κίνδυνο υποχώρησαν προς Μέσα Λασιθί και Τζερμιάδω.

Το πρωί της 30 Μαΐου οι Τούρκοι κινήθηκαν εναντίον των νέων θέσεων των Επαναστατών και αφού εξουδετέρωσαν το τμήμα που βρισκότανε στο Μέσα Λασιθί στράφηκαν εναντίον του άλλου που προστάτετε το Τζερμιάδω το οποίο εξουδετέρωσαν επίσης. Στην αδυναμία τους να συνεχίσουν τον αγώνα εναντίον ενός πολυαριθμότερου στρατού οι Επαναστάτες υπεχώρησαν οι μεν προς Καθαρο οι δε προς Σελένα προκειμένου να προστατεύσουν τα εκεί γυναικόπεδα.

Έτσι τέλειωσε η δεκαήμερη αυτή σύγκρουση με μεγάλες απώλειες κι από τις δύο πλευρές. Οι ίδιοι οι Τούρκοι παραδέχθηκαν ότι έχασαν 2000 στρατιώτες ενώ οι Επαναστάτες είχαν 82 νεκρούς. Βαρύς όμως υπήρξε και ο φόρος των αμάχων. Πολλοί απ' αυτούς όσοι δεν πρόλαβαν να φύγουν στα βουνά θανατώθηκαν, η περιουσία τους διαρπάχθηκε, τα χωριά των πυροπολήθηκαν, οι εκκλησίες ακόμη και οι τάφοι των προγόνων των βεβηλώθηκαν, τα σποροφόρα δέντρα τους κόπηκαν, η παρα-

γωγή τους καταστράφηκε και όταν αποχώρησε ο Τουρκικός Στρατός το Οροπέδιο ήτο ένας σωρός καπνίζόντων ερειπίων. Μετά την Μάχη του Λασιθίου η Οθωμανική Κυβέρνηση έβγαλε τα συμπεράσματά της. Ανακάλυψε τον Ομέρ Πασά και έριξε το βάρος των προσπαθειών της στα πολιτικά μέσα για την αντιμετώπιση της κατάστασης.

Θα ήθελα να κλείσω το σημείωμά μου αυτό με μια αναφορά σε ένα πραγματικό γεγονός μεγάλου ηρωισμού και αυτοθυσίας που αναφέρει ο ίδιος ο Γεν. Αρχηγός των Ανατολικών Επαρχιών Κ. Σφακιανάκης στην επίσημη έκθεσή του προς την Προσωρινή Κυβέρνηση Κρήτης για τη Μάχη του Λασιθίου.

Πρόκειται για την περίπτωση του νεαρού Σημαιοφόρου Μιχ. Ανδρουλάκη από τη Μύλατο. Ο νεαρός Επαναστάτης θέλησε να τοποθετήσει την Ελληνική Σημαία στη θέση της Τουρκικής. Στην προσπάθεια αυτή συνεπλάχη με ένα Τούρκο και αφού εξάντλησαν τα πυρομαχικά τους συνέχισαν τον αγώνα με πέτρες. Σε κάποια στιγμή ο Τούρκος παίρνει την Ελληνική Σημαία, ταυτόχρονα όμως ορμά και ο Ανδρουλάκης και οι δυο άντρες διεκδικούν με πείσμα το λάβαρο. Τελικά κερδίζει ο Ανδρουλάκης και μ' ένα κτύπημα του κονταριού ρίχνει κάτω τον Τούρκο. Βλέποντας την εξέλιξη αυτή οι άλλοι Τούρκοι ρίχνουν εναντίον του καταγιγιστικά πυρά, αλλά ο νεαρός Μιλαθιανός αβλαβής και γεμάτος υπερηφάνεια τρέχει προς τους συναδέλφους του.

Ανέφερα το πραγματικό αυτό περιστατικό για να τιμήσω, μέρα που είναι, τον αντρωμένο Μιλαθιανό πολεμιστή και για να δώσω ένα μέτρο σύγκρισης των αγώνων της εποχής εκείνης με τον σημερινό ακατανόητο πόλεμο των «έξυπνων» βομβών και των ηλιθίων στρατηγών. Για τον χαρακτηρισμό του σημερινού πολέμου δανείζομαι ένα στίχο από τον ποιητή Κωνσταντίνου «αυτά δεν είν' της ανδριάς, μόνο 'ναι πουστουλούκι» (Η εκστρατεία του Ομέρ Πασά κατά του Λασιθίου. Ποίημα Ι. Κωνσταντινίδου του Κρητός εν Ερμούπολει 1868, σελ. 54 στιχ. 27).

Ι. Μ. Καραβαλάκης

Υ.Γ.: Αν η πρότασή μου για καθιέρωση της Επετείου της Μάχης του Λασιθίου, τουλάχιστον σαν τοπικής Εορτής δεν πραγματοποιηθεί, παρακαλώ τον **Σεβασμιώτατο Μητροπολίτην Πέτρας** να συστήσει στους Ιερείς του Οροπεδίου, όπως, κατά την Θεία Λειτουργία της Εορτής των Αγίων Κων/νου και Ελένης (21 Μαΐου) Επέτειο της Μάχης, κατά την Μεγάλη Είσοδο, να Μνημονεύουν, εκτός των άλλων και «**Τον αγωνισαμένον εν τη Μεγάλη Μάχη του Οροπεδίου Λασιθίου τον Μαΐου του 1867 πρόγονων ημών και των εν αυτή πεσόντων**».

Παρόμοια παράκληση είχα υποβάλει και παλαιότερα (Άρθρο μου: «Μιά ξεχωριστή Επέτειος» στην εφημερίδα «Δίκη» Αριθμ. Φύλλου 221/1997) χωρίς όμως αποτέλεσμα. Να ελπίσω πως τη φορά αυτή θα είμαι πιο τυχερός: Ίδομεν...